

מראי מקומות- בבא קמא ק"ז

במקצת במגו דהי' יכול לכפור הכל, וע"ז תי' הגמ' דהו"ל מגו דהעזה ולכן אינו מגו. וכ' הפני יהושע שם דמבואר מדברי תוס' דאמרי' מגו אף לאפטורי משבועה. וכ' די"ל דלכן לא רצה רש"י לפרש כן, די"ל דס"ל דמגו לאפטורי משבועה לא אמרי'. ובאמת שי' הר"י מיגש (שבועות מה:; ד"ה איתמר) הוא דמגו לאפטורי משבועה לא אמרי'. וכ' הרמב"ן בגיטין (נ"א סוף עמוד א') דלפי הר"י מיגש שאלת רבה אינו שיהי' נאמן במגו, אלא בכלל, מהו הביאור בהא דחייב התורה שבועה למודה במקצת ופטרו בכופר הכל, וע"ז תי' דטעם הפטור הוא משום דא"א מעיז, וע"ז הק' דא"כ מודה במקצת ג"כ אינו מעיז, וכו', וע"ש מה שהק' על ביאור זה.

(ג) והאי דלא אודי לי', אשתמוטי הוא דקא משתמיט לי', סבר עד דהוו לי זוזי ופרענא לי', ואמר רחמנא רמי שבועה עלי', וכו'- הק' התוס' הרא"ש (בגיטין נ"א), "וא"ת, מאחר שאינו חשוד לכפור אלא מתכוין לדחותו עד שיהי' לו לפרוע, מה עסק לשבועה הזו, הלא בודאי יפרע כשיהיו לו המעות. וי"ל משום דאיכא למיחש כיון דהתחיל לכפור ויצא מב"ד זכאי, הואיל ונדחה ידחה ולא יפרע עוד". והמהר"ם שי"ף (שם) כ' להוכיח מכח קו' זו דנשבעים שבועה דאורייתא על הרחבת הזמן, שהרי בעצם כל השבועה הוא על הרחבת הזמן, דהא אינו חשוד שלא לשלם לגמרי, ומ"מ צריך לישבע, וא"כ ע"כ בנוגע הרחבת הזמן יש לחייבו שבועה מה"ת.

(ד) תני רמי בר חמא, ד' שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת, וכו'- הק' הפני יהושע (בתוד"ה עירוב), כיון דרמי בר חמא הביא ברייתא לשיטתו, איך פליג עלי' ר' חייא בר יוסף. והביא מש"כ בתוס' בסנהדרין (ב: ד"ה דברי) דהאי ברייתא לא מיתניא בי ר' חייא ור' אושעיא, ולכן שפיר מצי למיפלג עלי'. אולם הק' ע"ז הפנ"י, הא בריש ב"מ פליגי ר' חייא ור' ששת לענין הילך, ומקשינן עלי' דר' חייא מהאי ברייתא דרמי בר חמא, ומכלל דברייתא דייקנא ומתצתא היא. ולכן

(א) עירוב פרשיות כתוב כאן- פרש"י, פסוק שהוא מפרשה אחרת נתערב כאן, דהי' צריך להיות דין מודה במקצת נכתב בפרשת אם כסף תלוה, דהא בפקדון אפי' בלא הודאה במקצת חייב. אבל תוס' הביא מר"ת דמפרש בענין אחר, דאין הביאור דאין שייך דין מודה במקצת בפקדון כלל, אלא דהדין שבועה דהלואה ופקדון דומין להדדי. דהיינו, דכמו דבמלוה בעינן הודאה במקצת וכפירה במקצת, ונשבע על חלק הכפירה, כן בפקדון, בעינן הודאה במקצת, ושבועה במקצת, דהיינו על החלק דטוען שנאנס בו. וזהו דלא כרחב"א בשם ר"י, דס"ל דבעינן שלש פרות, א' דמודה, וא' דכופר, וא' דטוען דנאנס בו ונשבע עליו. עוד הביא תוס' פי' הריב"א, דכי כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב, וא"כ מה דצריך התורה שיהי' הודאה וכפירה, היינו דוקא בטענת פקדון שדומה לטענת מלוה, דהיינו כפירה, אבל בטענת נאנסו, דאין שייך כלל במלוה, לא צריך שיהי' הודאה ג"כ. וע"ז הק' הגמ' דמ"ש מלוה מפקדון, דהיינו מ"ש טענה השייכא במלוה מטענה השייכא בפקדון. וע' בחי' ר' ארי' לייב (א', פ"ז), שהעיר לשי' ר"ת דס"ל דכל שומרין בעינן הודאה, א"כ מהו החי' דשבועת שומרין טפי מכל שבועת מודה במקצת. ותי' דמדין מודה במקצת בעלמא לא הי' מחוייב שבועה משום דאין כאן טענה, דהא אין המפקיד יכול לטוען בכרירות שפשע בה השומר, וע"ז חי' התורה דמ"מ נשבע השומר.

(ב) מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע- פרש"י בב"מ (ג.), ולא חשבו כמשיב אבידה לפטרו שלא כפר בכולו. וכ' הרמב"ן שם דלכאור' משמע מזה דס"ל לרש"י דמה דמשיב אבידה פטור משבועה הוא סברא דאורייתא. אלא דהק' דרש"י כ' בכמה דוכתי דמה דמשיב אבידה פטור משבועה הוא סברא דרבנן, וא"כ מאי פריך דה"ל לפוטרו מדאורייתא מסברא דמשיב אבידה. וע' בשטמ"ק שם מש"כ ליישב פרש"י, וצ"ע. וע"ע בתוס' בב"מ (ג. ד"ה מפני) דביאר דקו' הגמ' הוא למה אינו פטור משבועה במודה

שטען שנגנב, עדיין לא הי' קנה לו להתחייב באונסין. אע"כ הביאור הוא דכיון דבשעת הכפירה כבר קנוי לו, דכיון דהי' ברשותו ונשבע לשקר דנאבד, ממילא קנוי הוא מאותה שעה להתחייב באונסין, וע"כ דסגי בזה לפוטרו בכפל, דנחשב דדידי' כפר. וע"ש עוד דכ' לדקדק מלשון הגמ' דבאמת ב' הסברות אמת, א' דדידי' כפר, ב' דשבועה זו לא מהני כלום, ולכן אינו יכול לחייבו כפל. ומה דהגמ' הביא ראי' מר' יוחנן, היינו לסברא א' (וכשדחה הגמ' דר' יוחנן פוטר מטעם אחר, וא"כ ע"כ אינו סובר לסברא זו הא', עדיין שייך לומר סברא הב').

הטוען טענת גנב בפקדון כיון ששלח בו יד פטור- ע' בחי' רעק"א שהביא קו' מחתנו (וקו' זו נדפס ג"כ בסוף ההקדמה לשו"ת רעק"א), הרי השומר נשבע שלא שלח בה יד ושנגנבה ממנו. וא"כ, כשבאו העדים דבאמת שלח בה יד ולא נגנבה ממנו, איך יפטור מכפל משום ששלח בה יד, הרי הוא עצמו הודה דלא שלח בה יד, וא"כ הודאת בע"ד כק' עדים דמי דלא שלח בה יד, וא"כ איך יכול ליפטר מכפל משום דעדים מכחישים אותו ואומרים דשלח בה יד. ותי' רעק"א דאינו יכולים לחייבו כפל משום הודאתו, שהרי הדין הוא דמודה בקנס פטור. ואף דלא הי' כוונתו להודות, אלא אדרבה לכפור, מ"מ אינו יכולים להשתמש באמירתו בלבד כדי לחייבו קנס. וע' בחזון איש (ליקוטים סי' י"ט לסוגיין) שכ' דמהירושלמי מבואר דלא כמו שחידש רעק"א, אלא דבכה"ג הי' חייב קנס. ולכן כ' החזו"א לפרש בב' אופנים- א'- דמה דאמרי' דכל האומר לא לוייתי הוי כאומר לא פרעתי הוא רק היכא דאפי' לאחר שבאו העדים עדיין עומד בטענתו ואומר דסהדי שקרי נינהו, אבל אם מודה שהאמת שלוה ופרע פטור, וא"כ עכשיו יכול לומר דאמת הוא כמו שאומרים העדים ויהי' פטור. ב', י"ל דבין לדבריו ובין לדברי העדים אין שבועה שמחייבתו כפל, לפי דבריו דשבועתו אמת, ולפי דבריהם דשלח בה יד, וא"כ י"ל מהכ"ת דבכה"ג מקבלין עדותו לחצאין (ואינו דומה ללוה ופרע, דהתם ב' מעשים נפרדים נינהו).

פי' דע"כ מח' תנאים היא, וגם אשכח ר' חייא בר יוסף תנא דסבר כוותי'. וע"ש מש"כ הפנ"י ליישב עפ"ז קו' תוס' שם, וגם איזה מח' תולה בזה.

צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת- הק' התוס' ר' פרץ, א"כ למה צריך התורה לחדש הדין דשבועת שומרים, בלא"ה יכול לחייבו מדין גלגול שבועה, דכיון דע"כ חייב שבועה על מה שכפר, א"כ ה"ה דיכול לחייבו לישבע על מה שאמר שנגנב או נאנס. ותי' דאה"נ דיכול להשביעו, אלא שיש נפק"מ בזה, דאילו מה שהוא חייב לישבע מעיקר הדין, היכא דאינו יכול לישבע משלם. משא"כ היכא דאינו נשבע אלא מדין גלגול שבועה, בכה"ג היכא דאינו יכול לישבע אינו משלם. וע"ע בחי' הרמב"ן (ב"מ ה.). שהביא מהראב"ד לתרץ דנפק"מ היכא דמחל לו על הפרה של כפירה, דנהי דמדין גלגול שבועה אינו יכול להשביעו, מ"מ מעיקר הדין יכול להשביעו, משום שבועת שומריין. וע"ש עוד דכ' הרמב"ן מעצמו לבאר דקו' מעיקרא ליתא, דהי' צריך התורה לכותבו כאן בלא"ה, ע"ש.

דוקא בעומדת על אבוסה קאמר, אבל שלח בה יד קנה, וכו'- פרש"י, דכיון דש"ח אינו נעשה גנב אלא בטוען טענת גנב, וזה שלח בה יד מעיקרא וכבר הוא גנב עליה, א"כ אין כפירתו כלום, דדידי' קא כפר. והק' רעק"א, נהי דקנאו ע"י שליחות יד לענין אונסין, אבל מ"מ אינו נעשה שלו, ואיך כ' רש"י דמשום הכי אמרי' דדידי' כפר. ועוד הק', הרי לכאו' יש לפרש דברי הגמ' בפשיטות טפי, דלא אמרי' דט"ג חייב כפל אא"כ ע"י השבועה יהי' פטור מלשלם. אבל כאן, הרי אפי' אם נשבע חייב לשלם, שהרי חייב כבר מדין השליחות יד, וא"כ השבועה אינה פוטרתו כלל, ומשום הכי יהי' פטור מכפל. וע"ש שכ' דסברת רש"י מוכרחת היא מפשיטות הגמ', דפשט מהא דאר"י דט"ג א ונשבע ושוב ט"ג ונשבע ובאו עדים פטור, וביאר הגמ' משום דקנה בשבועה. ובכי הא אין שייך לומר דכיון דע"י השבועה אינו פטור ממילא אי"ז יכול לחייבו כפל, דהא אם השבועה אמת הוא, א"כ יהי' פטור, דהא באותה שעה

(ח) אמר ר' ששת, הטוען טענת גנב בפקדון, כיון ששלח בו יד פטור- הק' תוס', הא אמר ר' ששת לעיל (קה:) דהכופר בפקדון נעשה עליו גזלן. ופי' החזון איש (כ', י"א, ב') כוונת קו' תוס', דהכא אמר ר' ששת דאם שלח בה יד ואח"כ טט"ג פטור, אלמא דדין טט"ג כדין גנב, ובשעה שאנו קובעין עליו דין גנב, דהיינו בשעת שבועה, בעינן שיהא ברשות הבעלים, ואילו לעיל א"ר ששת דהכופר בפקדון נעשה עליו גזלן, וא"כ לא משכח"ל טט"ג, דהא הקדים ליעשות גזלן בשעת כפירה קודם שנשבע, וא"כ איך שייך הדין כפל בטט"ג. ולזה תי' תוס' דדברי ר' ששת אינו אלא בשלח בה יד, מגזה"כ, ולא בכפירה. והביאור הוא דעיקר חיוב על טט"ג הוא משום השבועה, ולכן אף שאין הגנבה ברשותו בשעת שבועה, נעשה גנב.